

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravnništvo v
Katol. Tiskarni Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v (Seme-
niskih ulicah št. 2, L, 17

Izhaja vsak dan, izvenredni
nedelje in praznike ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 174.

V Ljubljani, v četrtek, 30. julija 1903.

Letnik XXXI.

Vabilo na naročbo.

S 1. avgustom se pričinja nova naročba, na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

„SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v upravnistvu:

Vse leto 20 kron. Četrta leta . 5 kron.
Pol leta 10 „ Jeden mesec 1 K 70 h
Za pošiljanje na dom je plačati 20 h na mesec.

Po pošti pošiljan velja:

Vse leto 26 kron. Četrta leta . 6 K 50 h
Pol leta 13 „ Jeden mesec 2 K 20 h

Plačuje se naprej.

Na naročila brez priložene naročnine se ne ozira.

Upravištvo „Slovenca“.

Potreba gospodarskega dela.

Nemška industrija v deželi je za slovenske sodeželane manjšega gmotnega pomena, kakor bi v resnici morala biti. Nemški podjetnik se v deželi večinoma smatra ne samo podjetnik, ki ob sodelovanju slovenske delavske moči vleče svoj dobiček temveč smatra se obenem tudi za nemškega naseljevalca. Pri vseh večjih podjetjih v deželi, kjer so na čelu Nemci, vidimo nastajati nemške naselbine. Te pa ne nastajajo vsled tega, ker domačih slovenskih moči nedostaja, temveč vsled tega, ker slovenskih deželnih moči ne marajo. Nemški uradniki in nemški poslovodje se namenoma nastavljajo; domačin pa se le tedaj pritegne v nekoliko boljše službo, ako postane nemškutar. To je obče znano in ne bomo posameznih slučajev navajali. Če pa bodo gospodje v trgovski zbornici zopet zapeli visoko pesen o velikih dobrotah nemške podjetnosti nasproti slovenskemu narodu, bomo pa poslužili z živimi vzgledi.

V narodnem oziru pa nam je nemško delo, nemška podjetnost in nemški kapital naravnost nevaren.

G. Gassner je v svojem govoru kazal na Mažarsko, kjer nemške industrijalce sprejemajo z odprtimi rokami in s tem hotel pobiti naše nasprotstvo.

Primeri z Mažarsko je jako slab dokaz. Tam imajo državno pravno mažarsko narodnost popolnoma zavarovano. Tam je urad, šola in vse javno življenje do cela mažarsko in tam ni nemški industrijalec narodna nevarnost, kakor je pri nas. Tam uradujejo skoraj vsa podjetja v mažarskem jeziku. Ako bi pa hotel nemški industrijalec proti Mažarom tako postopati kakor n. pr. postopa industrijska družba proti Slovincem, pa bi Mažari temeljito pometli.

Opozorjamo g. Gassnerja v zlasti na jeden slučaj z Ogrskega. »Blicken wir nach Ungarn, meine Herren!« Tako je apostrofiral g. Gassner slovenske svetnike v trgovski zbornici. Dobro, poglejmo kako se postopa tam.

Ni še dva meseca temu, ko je šla vest po nemških listih iz gornje Ogrske. Brali smo v »Zeit«, da so Slovaki — zatirani Slovaki — ustanovili tovarno za celulozo na delnice. In ogrska vlada je enostavno prepovedala otvoriti

tev tega podjetja, ker je bilo vodstvo v »panslavistiških« slovaških rokah. Prosimo, gospod Gassner, to ni bajka, to je istina iz Vaše hvaljene Ogrske.

In sedaj primerjajte, kako se godi nemški podjetnosti v obrekovani kranjski deželi.

Pri nas nočemo, da postane nemški podjetnik nezvest svojemu narodu, ali zahtevati smemo vendar po vsi pravici, da se vpošteva naš slovenski jezik, da ne vleče namenoma v svoja podjetja najhujših vse-nemških kričev izven dežele, temveč da daje zasluzka kot uradnikom in delavcem, domačim sinovom dežele. — To je vendar malo, ali i tega nam ne privoščijo nemška objestnost, vse eno pa zahteva, da bi Slovenci ležali pred njimi na trebuhu iz same hvaležnosti, ker nas hočejo gospodarsko izsušiti in ponemčiti.

In kakor v industriji čutimo tudi drugod, da nemško delo v deželi ne prinaša blagoslova in blagostanja slovenskemu prebivalstvu. — Bilo bi lahko drugače, ko bi nemško delo ne imelo postranskih namenov. Ne ohranitev, kar je nemškega, temveč narodna nemška zemljelačna smer, to je ona točka, ob katero vedno in vedno trčimo, vsled česar pa nam očita celo konservativno-nemški Gassner, da nas vodi narodno nasprotstvo celo na gospodarsko polje. Ne! cenjena gospoda, prva in prava krivda je pri Vas. Mi se le branimo raznarodovanju in zato imamo ne samo pravico, temveč dolžnost.

Gospod Gassner je tudi obžaloval, da v našo deželo ne prihaja toliko tujcev in leto-viščarjev, kakor bi njena naravna krasota zaslužila. Krivo je temu baje tudi slovensko-narodno nasprotstvo.

Temu pač ni krivo narodno nasprotstvo, temveč moda in pa naravni razvoj. Vsaka stvar potrebuje razvitka in tako tudi ta. Razvijani tujci ne bodo prišli na Bled, ker imajo krasno Svico in južno francosko obrežje itd.

Ta razvijena družba, ki siplje s polnimi rokami svoje zlatnike za razkošne zabave in svoje razbrzdane strasti, ne bo hodila se dolgočasit v sicer od narave bogato obdarjeno Gorenjsko.

Oni pa, ki iščejo svoje zabave, razvedrila in krepčila v nepokvarjeni naravi, ti pa prihajajo k nam že sedaj in prihajali bodo še v večji meri, ko bo otvorena nova železniška proga.

Ali i tu moramo imeti odprte oči in delati na to, da bo imel domačin Slovenec od tujcev koristi. Tu bo dela in mnogo dela treba, da nas i tu zopet ne osreči nemški kapital in nemško delo, nam v gmotno in narodno škodo. Bodisi Nemec ali Francoz, Anglež ali Italijan, vsak nam je ljub gost, ako išče razvedrila in krepčila v naši deželi. Ali on nam je gost, s katerim se po slovenski tradiciji lepo ravnati mora. Gospodar pa v deželi postati ne sme, dokler imamo še kaj narodne samozvesti, in kar je najvažnejše — gospodarske podjetnosti.

In zopet imamo tu važno poglavje, o katerem bi se z g. Gassnerjem mnogo razgovarjati mogli. G. Gassnerju je gotovo neznano, zato mu povemo da že več let v deželi uspešno deluje »Slov. plan. društvo«, ki si je stavilo nalogo, da pospešuje promet s tujci v deželi. Pri svojih skromnih denarnih sredstvih je mnogo storilo v svojem hvalevrednem delokrogu.

To društvo pa je takoj ob rojstvu zadelo o silen odpor od strani »D. u. österr. Alpenverein«.

Konservativen Nemec in velik prijatelj slovenskih gorskih pokrajin prof. Frischaufer je brez vsakih predsodkov toplo pozdravil delovanje slovenskih domačinov na polju turisticke. Ne tako drugi Nemci. Zagrizenci so slutili, da z delom domačinov odpade del ponemčevanja glede turisticke in prometa s tujci. Zato pa so ščuvali po listih proti slovenskemu planinskemu društvu, v zlasti pa proti zaslužnemu prof. Frischauferju v Gradcu. Vsled te gonje so nemški nacionalni dijaki napravili imenovanemu prof. večkratne demonstracije, tako da je moral iti celo nekaj časa na dopust.

In kaj mislite g. Gassner, koliko podpore daje kranjska »sparkasa« temu eminentno gospodarskemu nepolitičnemu slov. društvu? Ne beliča, dočim ima vedno odprte roke za slono nemško društvo v deželi. In kake smotre ima nemško društvo glede slov. značaja dežele, to se je jasno pokazalo, ko kranjski Nemci in gotovo tudi društveniki »Alpenvereina« predlagajo v »Deutsche Stimmen«, da prekrstijo našo slovensko Golico v »Kahlkogel« in enako vse druge slovenske gore. — Mi smo nabrali zadnji čas mnogo zanimivega gradiva o delovanju in smotru nemškega »Alpenvereina« v slovenski Štajerski, Koroški in Kranjski in pri priliki bomo pokazali gosp. Gassnerju, kedo je nestrpen in kedo zanaša nacionalno politiko v gospodarske in kulturne zadeve, ali ponižni Slovenec ali prešerni Nemec.

Vaša obtožnica, g. Gassner, ki ste jo prebrali v trgovski zbornici kranjski, ima veliko glavno napako.

Vi obsojate in obžalujete poostrenje narodnih nasprotstev v deželi. To ni nič napačnega. Ali krivdo iščete pri Slovincih, pri katerih pa je ni. Vsa nasprotstva ustvarja le nemški šovinizem, ki neče priznati, da smo v deželah, kjer stanuje naš slovenski rod, tudi z njim enakopravni državljani. — Nemški šovinizem hoče s silo in v hitrici ponemčiti prednjo stražo Jugoslovanstva ob Adriji. Mi imamo pa vendar še nekaj narodne sile, da se branimo.

Tiste demonstracije, na katerih ste postavili svojo narodno obtožnico, gotovo niso bile umestne, ali to je le brezpomembno v velikem narodnem boju, ki ga bijemo z nemštvom na vsi črti. Ali ta boj ne bijemo iz zlobnega veselja, temveč le v silobranu, ko nemški kapital, nemška kultura in nemška gospodarska premoč pritiska na nas.

Mi smo tu, prednja straža jugoslovanstva. Če bomo prešibki tu ali tam, pade morebiti nekaj črt v nejednakem boju z nemško premočjo. Ali mi hočemo umreti stoje, ako nam je tako usojeno. Ne udamo pa se ne in ostanemo na straži.

Po Leonovi smrti.

Sožalna izjava mesta Kranja.

Zadnjič smo poročali, da je občinski svet mesta Kranja soglasno pritrldil predlogu mestnega župana ces. svetnika g. K. S. v. n. i. k. a. da naj se v imenu občinskega sveta in prebivalstva mesta Kranja pošlje sožalna izjava na višje mesto. Gospod župan S. v. n. i. k. a. je prišel k g. dekanu K. o. b. l. a. r. j. u in ga naprosil, naj sklep mestnega zastopa javi premilostnemu gospodu knezoškofu. Gospod dekan je to nalogo takoj izvršil in premilostni gospod knezoškof je sožalno izjavo mesta Kranja sporočil v Rim in se zahvalil

občinskemu zastopu mesta Kranja. Došla pa je sedaj knezoškofu tudi brzojavka od kardinala Oreglia, ki se glasi: »Čutila žalosti, katera si nam izrazil, so nam jako draga.«

Ruska carska dvojica v Rimu.

Rimska »Patria« poroča, da pride ruska carska dvojica meseca oktobra v Rim, kjer bo gost Kvirinala. Car in carica bodeta obiskala tudi novega papeža.

Priprave za konklave.

Rim. Konklave se prične jutri ob 5 uri popoldne.

Prepoved zvonjenja na Bavarskem odpravljena.

Zelo čudno prepoved zvonjenja po umrlem papežu Leonu XIII. na Bavarskem, o kateri smo poročali in ki ni imela nobene zgodovinske podlage, so minulo soboto razveljavili in še ta dan ob 7 uri zvečer so zazvonili zvonovi po vsej deželi. Obenem se je odredilo, da o zvonjenju določajo škofje.

Izmišljanja in ugibanja.

Rim. Izvenvaticanski listi pravijo, da kardinal Tripepi deluje za Rampollo, ki ima baje že 28 zagotovljenih glasov. V slučaju, da ne bo Rampolla dobil zadostnega števila glasov, ne bo pristopil k Vannutelliju. ampak zagotovi izvolitev Gottiju ali di Pietru. Pristaši Vannutellija hočejo, ako Vannutelli ne bo izvoljen, delovati za Oreglijo ali Sarta, vsi pa zagotavljajo, da bo konklave trajal k večjemu tri dni, morda celo samo 24 ur. Listi pravijo, da če ne zmaga Rampolla, vendar bo zmagala skoro gotovo njegova dosedanja politika in da bo izvoljeni papež njegovih nazorov.

Po papeževi smrti v Carigradu.

Iz Carigrada se poroča, da je došla vest o papeževi smrti nekoliko kasneje nego v druge kraje. Vzbudila je občno sožalje, tudi v krogih, katerim je katoliška cerkev popolnoma tuja. Kakor znano, šljal je sultan papeža zelo, kar se je zlasti pokazalo o priliki raznih jubilejev, ob katerih je med prvimi pošiljal papežu dragocene darove. Tudi je med boleznijo sultan večkrat brzojavno poprašal o zdravstvenem stanju sv. očeta. Ko se je raznesla tužna vest, da je Leon XIII. preminol, izšel je francoski časnik »Stamboul« s črnim robom. Drugi časniki, tudi turški, izražajo se celo laskavo o življenju in delovanju umrlega papeža; tudi ortodoksni (grški) časopisi prinašajo daljše članke o papežu in pišejo o njem zelo prijazno.

Papeževa smrt in brzojav.

Sledeče številke podajajo približno sliko, kako nestrpno se je pričakovala vsaka izpremembra v papeževi bolezni in s kako ogromno obsirnostjo se je naznanila po cellem svetu vest o papeževi smrti. Kakor poroča »Nat. Ztg.«, prejel je rimski brzojavni urad na dan papeževe smrti 24.380 lir. Odposlanih je bilo okrog 250.000 besed, med temi 45.000 samo na Francosko. Za časa papeževe bolezni je prejel brzojavni urad vsak dan 8000 do 15.000 lir. Omeniti bi bilo, da rimski brzojavni urad še ob nobeni priliki poprej ni dobil več kakor 13.000 lir. Ko je umrl kralj Humbert, prejeli so manj nego 11.000 lir za brzojavke, ker je ta dogodek nastopil preveč nepričakovano.

Takozvano »prorokovanje sv. Malahija« o papežih.

Povodom bližnje volitve novega papeža se zopet mnogo govori o prorokovanjih o novem papežu, katero prorokovanje nekateri pripisujejo sv. Malahiju. Resnični položaj je pa naslednji:

Sv. Malahija nadškof v Armagh na Irskem je umrl l. 1148 v samostanu Clairvaux v rokah svojega prijatelja sv. Bernarda in je bil l. 1198 od papeža Klemenca III. prištet blaženim. Bernard iz Clairvauxa je opisal življenje sv. Malahija, ne da bi kaj o kakem njegovem prorokovanju omenil.

